

Przedmowa

Etymologia słowa audyt wywodzi się z języka łacińskiego, gdzie *audire* oznacza: słyszeć, słuchać, przesłuchiwać, badać. W języku angielskim czy francuskim słowo *audytor* najczęściej występuje w znaczeniu: słuchacz, ewentualnie rewident ksiąg.

Istniejące w Polsce standardy audytu wewnętrznego różnią audyt wewnętrzny (*internal audit*) i kontrolę wewnętrzną (*internal control*) – niesłusznie często utożsamianą z audytem wewnętrznym.

Ogólnie przyjmuje się, że audyt (*ang. audit*) polega na szczegółowej analizie działalności danego przedsiębiorstwa, instytucji czy organizacji i jest przeprowadzany przez niezależnych certyfikowanych specjalistów i ekspertów celem weryfikacji i wykrycia potencjalnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu danego podmiotu gospodarczego. Celem audytu jest ocena danego podmiotu zarówno pod kątem stabilności finansowej, jak i wdrażanych standardów, statutu czy procedur.

Głównym zadaniem audytu jest weryfikacja procedur kontrolnych pod kątem stosowania ich przez audytowany podmiot w przyszłości. Efektem przeprowadzonego audytu są rekomendacje zmian w stosowanych procedurach oraz narzędziach kontroli wewnętrznej danego podmiotu gospodarczego.

W literaturze na temat audytu znajdujemy szeroko stosowaną definicję audytu przyjętą przez Institute of Internal Auditors, z której wynika, że „audyt wewnętrzny jest działalnością niezależną i obiektywną, której celem jest przysporzenie wartości i usprawnienie działalności operacyjnej organizacji. Polega na systematycznej i dokonywanej w uporządkowany sposób ocenie procesów: zarządzania ryzykiem, kontroli i ładu organizacyjnego, i przyczynia się do poprawy ich działania. Pomaga organizacji osiągnąć cele dostarczając zapewnienia o skuteczności tych procesów, jak również poprzez doradztwo”.

Nieco inną definicję przyjęto w polskiej praktyce, zgodnie z którą „audyt jest definiowany jako usystematyzowany, niezależny i udokumentowany proces uzyskania dowodu z audytu i obiektywnej oceny w celu określenia, w jakim stopniu spełniono określone kryteria” (PN EN ISO 9001; 2009).

Warto zauważyć, że przedmiotem audytu może być osoba, organizacja, system, proces, a także produkt. Jeszcze do niedawna przyjęło się akcentować audyt jako przede wszystkim istotny element rachunkowości, bowiem tradycyjnie audyt był związany głównie z uzyskiwaniem informacji na temat systemów finansowych i dokumentacji finansowej przedsiębiorstw. Jednakże w ostatnich latach audyt zaczął wkraczać w obszary niefinansowe, stąd prezentowany słownik odnosi się do różnego rodzaju audytów.

Z punktu widzenia relacji między audytorem czy firmą audytorską a jednostką audytowaną wyróżniamy audyt pierwszej strony (audyt wewnętrzny), audyt drugiej strony (audyt zewnętrzny) i audyt trzeciej strony (audyt niezależny). Natomiast ze względu na przedmiot, który podlega ocenie, można wyróżnić następujące rodzaje audytu:

- audyt zgodności,
- audyt procesów,
- audyt systemów jakości,
- audyt wyrobu,
- audyt logistyki,
- audyt systemów informatycznych,
- audyt podatkowy,
- audyt wynagrodzeń,
- audyt operacyjny,
- audyt licencji,
- audyt projektów,
- audyt działalności,
- audyt sprawozdań finansowych,
- audyt językowy,
- audyt środowiska naturalnego,
- audyt personalny,
- audyt energetyczny,
- audyt bezpieczeństwa,
- audyt kliniczny,
- audyt wiedzy.

Jak widać z tego zestawu problematyki audyt w dobie dzisiejszej dotyczy praktycznie wszystkich obszarów działalności człowieka i instytucji. Z tego względu prezentowany słownik został określony jako Słownik audytu (Dictionary of Audit), będący pierwszą próbą zaprezentowania terminologii audytu w odniesieniu do jego różnych obszarów. W niniejszej publikacji sporo miejsca zajmują metody i techniki statystyczne stosowane w różnych rodzajach audytu. Ponadto wykorzystano obszerną literaturę międzynarodowych instytucji zajmujących się ustalaniem standardów i praktyką audytu zarówno w odniesieniu do audytu wewnętrznego, jak i zewnętrznego.

Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że żaden system kontroli wewnętrznej nie może sam zagwarantować sprawnego funkcjonowania organizacji zarówno administracyjnej, jak i gospodarczej. W odróżnieniu od klasycznej kontroli wewnętrznej, audyt wewnętrzny ukierunkowany jest w swoich działaniach na zapobieganie różnego rodzaju ryzyku. Nie ogranicza się jedynie do porównania stanu faktycznego ze stanem pożądanym, ale ma obowiązek rekomendowania działań zmierzających do poprawienia funkcjonowania badanej działalności, czy systemu.

Niniejszy słownik w obu wersjach językowych zawiera blisko 17 000 haseł, przy czym ich układ nie odbiega od poprzednich publikacji słownikowych wydanych przez C.H.Beck. Autor konsekwentnie stosuje American English jako powszechnie stosowaną wersję języka angielskiego w zakresie finansów i biznesu. Do części słownikowej dołączono trzy załączniki, a mianowicie: Załącznik 1. Rodzaje opinii z audytu, Załącznik 2. Przykłady listów w sprawie zlecenia przeprowadzenia audytu (audit engagement letter), Załącznik 3. Skróty i akronimy stosowane w audycie. Autor ma nadzieję, że niniejszy słownik stanowić będzie uzupełnienie niezmiernie skromnej oferty na polskim rynku w zakresie anglojęzycznego słownictwa związanego z szeroko pojmowanym audytem.

Warszawa, luty 2014 r.